

Un of of ...
of of ...

19. I. 935
882

Türkiyede kimler yakalanır ve hapsedilir:

1- Gizli teşkilat yapmak, gizli gazete çıkarmak, gizli matbaa kurmak, ameleyi teşkilatlandırmak, grevler, nümayişler tertip etmek ve nihayet nizami içtimaî ihlal etmek veya hükümeti düşürerek Amele-köylü hükümeti kurmak töhmetiyle k o m ü n i s t l e r .

2- Grev, nümayiş yapmak, patron veya polise hakaret etmek, dövme, kaza vesilesi ile ameleler.

3- Vergi vermemek, tahsildar veya jandarmaya karşı gelmek, eşkıyalık, toprak avgaları veya ağaların topraklarına taarruz etmek yüzünden köylüler.

Tevkif edilirler.

T e v k i f :

1- Polisçe yakalanma;

Polis yakaladığı adamı, evvela tecrid eder ve hiç kimse ile konuşmaz bu hal on gün veya bir ay kadar devam edebilir. Bu müddet zarfında yakalanana yalnız günde yarım kilo ekmek verilir başka hiç bir şey verilmez, yatak v.s. dahi gösterilmez, günlerce döşemeler üzerinde veya iskemlelerde yatırılır.

Bu zaman içinde sorgu devam eder, dayak ve işkence bu zamanda ve geceleri yapılır. Dayak falaka usulü ile ve ayaklara vurulmak suretiyle atılır, koltuk altlarına sıcak yumurta konmak, veya çakıl taşları üzerine oturtulmak, uykusuz, aç ve susuz bırakılmak, sigara içenlere tütün verilmemek suretiyle de bir nevi işkence yapılır. Bu zaman zarfında diğer yakalananlarla yüzleştirmeler yapılır v dayak sık sık tekrerrür eder.

Yine bu zaman zarfında bazı adamlar polisin nezareti altında sokaklarda gezdirilir veya parklar, kahveler gibi yerlere götürülür ki onu tanıyanlardan bazıları aşinalık ederlerse ökseye düşsünler deye.

Tahkikatın inkişafına göre yakalanan ya serbest bırakılır veya karar hakimine gönderilir.

2- Polisçe ihtiyaten nezaret altına alınma;

Bu hal şimdi İstanbul, İzmir, Ankara, Adana, Samsun ve Bursa gibi şehirlerde sık sık tekrarlanıyor, her hangi bir ecnebi devlet mümessilinin gelmesi veya Cümhur reisi, başvekil gibi kimselerin bu şehirleri fevkaladeden ziyaretleri veyahut ta intihap, grev, nümayiş, milli veya beynelmilel bayram günleri 1/Mayıs, 1/Ağustos, 7/İkinci teşrin gibi günlerde her türlü siyasi sabıkalılar veya inkılapçı ameleler yakalanmak suretiyle yapılıyor.

Bu yakalananlardan bir kısmı, polis müdürlüğünde teker teker odalarda tecrit ediliyor, bir kısmı ise Polis Müdürlüğü müteferrikasında bir odada tutuluyorlar, bu müddet zarfında kimse ile konuşurulmıyorlar, günlerce tahtalar üzerinde veya çimento, toprak zemin üstünde yatırılıyorlar, günde yalnız yarım kilo ekmekten başka bir şey verilmiyor. Yaşama şeraiti çok ağır, ne gıda ne çamaşır ve ne de yataksız günlerce sefalet içinde bu nezaret altı devam ediyor, amel bir taraftan gündeliğini diğer taraftan sihatini kaybediyor, karısı çocukları da bu zaman zarfında açıktan açlığa mahkûm edilmiş oluyorlar.

3- Müstantike yollanma;

Müstantik polisin verdiği fezlekeye dayanarak, yakalanana sorguya çekiyor diğer yakalananlarla yüzleştirme yaptıktan sonra ya salıveriyor ve ya tevkif ediyor.

4- Tevkif hali;

A) İstintak devri; Bu devir iki üç aydan başlayarak altı ay veya daha fazla devam edebiliyor, müstantik dilerse bu zaman zarfında yakalanana tecrit edebilir, tecrit bir tek locaya kapatılmak ve hiç kimse ile konuşurulmamak sureti ile yapılıyor, bu zaman zarfında maznuna günde yalnız bir kilo ekmek verilir, kalem kâğıt katiyen verilmez sık sık üstü başı aranır, ve kapısı daima kilitlidir günde iki veya üç defa kenefe çıkması için üç dört dakika kapısı açılır, bu zaman zarfında yakalanan yalnız müstantiğe istida verebilmek hakkını haizdir, bu da bir sürü para ister, evvela istidanın 16. kuruşluk pulu, 20 kuruş kaydiyesi ve nihayet en aşağı 50 kuruş onu götürecektir gardiyana vermek lazımdır. Maznun bu devirde katiyen üzerinde (olsa bile) para bulunduramaz, ve hemen hemen sade ekmek ve su ile yaşar, bu hal on günden (kanunca) yirmi güne kadar devam edebilir fakat bunun iki ay sürdüğü de görülmiştir (ben 930 Ağustosunda 22 gün ve diğer bazı arkadaşlarımda bu kadar müddet bu halde kaldılar).

Müstantik bu devirde evrakı okur, şahitleri dinler ve iddiasını yaparak ya meni muhakeme ve ya lüzumu muhakeme kararı verir.

Yine bu zaman zarfında ayda bir defa duruşma yapılır ve tevkif sebepleri gözden geçirilir. Alelusul müstantik tevkif kararında ısrar eder.

B) Mahkeme devri:

Yakalanan, bu devirde haftada bir veya muayyen aralıklarla mahkemeye çıkarılır, bu devrede artık diğer komünist maznunlarla bir arada oturabilir, maznun bu devrede müdafaa şahitleri göstermek v.s. için istida masrafları yapar, hatta dilerse avukat ta tutabilir, sorgu bitince Müddei Umumi iddianamesini yapar, bundan sonra maznun ve varsa avukatı müdafaalarını yaparlar karar verilir. Ya beraset veya mahkûmiyet.

C) Temyiz devri:

Maznun isterse mahkûmiyet kararını temyiz edebilir, bunun için bir hafta zarfında bir itiraz istidası (takriben 1.lira) ve istidadan sonra en fazla bir hafta içinde iki adet temyizlayıhası ve 10.lira depozito vermiye mecburdur ki takriben bu masrafın tutarı 13 lira kadar eder (adam başına) parası olmayan bundan istifade edemez, yalnız fakirliğini oturduğu yer belediyesine veya köylü ise mühtarına tasdik ettirebilenler bu on lira depozitoyu yatırmaktan muaftırlar bunlar için asgari üç lira kadar bir para lazımdır. Bu devrede maznun bir tevkifanede oturur, karar temyizce ya bozulur veya tasdik edilir, bozulursa dava yeniden devam eder, tasdik edilirse maznun tevkifaneden cezasını çekmek üzere bir hapisaneye nakledilir.

Maznun istintak, mahkeme ve temyiz devrinde yakalandığı veya muhakeme edildiği yer tevkifanesinde bulunur.

Ç) Bu üç devrede tevkifane rejimi:

Tecrit edilmediğine göre maznun diğer maznunlarla bir arada bulunur ve haftada iki defa ziyaretçileri ile görüşebilir, ziyaretçileri kendisine lazım olan şeyleri, yatak, çamaşır ve gıdayı getirirler, günde (hava yağmurlu olmadığı takdirde) birer saat bahçeye çıkarılır, roman ve gazete okumasına müsaade edilir.

Komünistler için rejim başka türdür; Komünistler hiç bir hapisanede diğer maznunlarla karıştırılmazlar (imkân nisbetinde) İstanbul tevkifanesinde komünistleri yalnız anne, baba, kardeş veya karı gibi yalnız mahdut akrabaları ve haftada yalnız bir defa görebilirler, diğer mahkûmlar aileleri ile daha müsait şerait altında ve haftada iki defa dört beş saat konuştuklarını halde komünistler yalnız haftada bir defa bir gardiyan nezaretinde ve bir saat konuşabilirler bu konuşmadan sonra da, üstleri ve başları aranmak suretiyle.

Komünistler tecrit vaziyetinde buldukları için fırsat buldukça aralarında siyasi dersler tertip ederler, ve aralarında komün teşkil ederek muntazam içtimalar dersler tertip ederler, bundan mada bu müddet zarfında gerek M O P R' dan ve gerek ailelerinden gelen her şeyi kendi aralarından seçtikleri komün idaresine vererek birlikte yaşarlar.

Tevkifane veya hapisane idareleri bedavaya yalnız gunları verirler: Adam başına günde 1.kilo ekmek, ayda 100 Gr. sabun ve bir defa hamam, senede bird defa (kıştan kışa) koğuş başına günde iki kilo kömür verilir. Hastalık halinde lavi ve ilaç bedavadır, hastalara bedavaya yemek te verilir.

Vermedikleri şeyler:

Türkiyenin hiç bir hapisanesinde, yemek, yatak, elbise ve yatacak karyola v.s. kitap, gazete, radyo, her hangi bir musiki aleti, çakı, bıçak, demir aletleri ve bazı hapisanelerde gaz ocakları verilmez.

Komünistlere bu şeyler verilmediği gibi ayrıca gelen herşey sıkıca aranır, mektuplar, kitaplar ve gazeteler ayrıca M. Umumilerce kontrol edilir.

Hapisanelerdeki komünlerin geliri şöyledir; 1-Mopr'dan 2- Aile ve tanıdıkların gönderdiği yemek, giyecek, para v.s. 3-Hapisane içinde yapılan herhangi bir işin ücretinden ve emele köylü gibi hapisane içi ve dışında bulunanların yaptığı teberru ve hediyelerden ibarettir. (Türkiyenin hemen hiç bir hapisanesinde komünistlere hapisaneye ait atelye ve müesseselerde çalışmak hakkı verilmiyordu)

Komünistler tevkifanede aralarında iş bölümü ve nöbet usulü tatbik ederek müştereken yaşarlar ellerine geçen para veya gıda maddelerini mümkün merteye iyi kullanmaya çalışarak yaşarlar, ihtiyaçlar gıda, okuma yazma vasıtaları, yıkama ve çamaşır yıkama masraflarından ibarettir. Kollektif yaşandığı takdirde İstanbulda asgari yaşama ayda adam başına 7-8 liraya, Ankarada 8-10 liraya ve bazı yerlerde daha ucuza temin edilebilir, Kollektifin miktarı azaldıkça daha fazla para lazım gelir.

5- Mahkûmiyet devri:

Verilen Ceza katiliğince mahkûmı tevkifanede tutmayıp hapisaneye nakl ederler, hapisane nisbeten daha sessizcedir. Mahkûm artık beraet etmek ihtimali veya az bir ceza ile kurtulma imkânının kalmadığına ve verilen cezanın burada bitirileceğine inandığı için hapisanede yerleşmeye ve imkân nisbetinde ihtiyaçlarını tedarike koyulur, her mahkûmun hapisanede yatak ve yatacak yere, çamaşır ve elbiseye, arkası kesilmeksizin gidalanmaya, ve fikren de inkişaf edebilmek için okumaya ihtiyacı vardır, okunacak şeyler her türlü kitaplar, gazeteler ve alelumum negriyattır.

Komünistler hapisanelerde de tevkifanelerde yaşadıkları gibi yaşarlar yalnız bir farkla, onlarda artık yaşama ve öğrenme programlarını önlendirde bulunan müddete göre tanzim ederler, aralarında yatacak yerlerin tayini, her türlü yiyecek v.s:nin dağıtılması için yine bir komün heyeti seçerler, gelen her türlü yardım bu komün heyetine gelir ve heyet haftada veya on beş günde bir içtimada hesap verir.

Burjuvazi komünistlere mahkûm olduktan sonra, onları uzak hapisanelere sürmek suretiyle, ziya retçilerinden ve dolayisi ile buldukları yerlerde hariçle rabitada bulunmaktan uzaklaştırıyor.

Bu hal, yiyecek her şeyi hapisane dışından tedarik vaziyetinde olan arkadaşlarımızı evvela fazla masraf etmeye mecbur ediyor, saniyen burjuvazinin polisi, posta kanalları ve gardiyanlarla mübayaa yoluyla hariçle rabitada bulunan yoldaşlarımızın nekadar para aldıklarını ve nasıl yaşadıklarını kontrol imkânını da elde etmiş bulunuyor.

Hapisanelerde de tevkifaneler gibi mahkûmlara adam başına günde yalnız bir kilo ekmekten başka bir şey verilmez.

Türkiye hapisanelerinden, İstanbulda bir kişi ayda (yalnız olduğu takdirde) 15. lira ile, iki kişi 25, üç kişi 30, yirmi kişiye kadar adam başına sekizer ve daha fazlası en aşağı altışar ve ya yedışer liraya yaşayabilirler,

Ankara için bu miktara biraz zam yapmak lazımdır, çünkü Ankara oldukça bahalıdır. Tek kişi için ayda 20. iki kişi için 33, üç kişi için 40, on kişiye kadar onar lira, daha fazlası için asgarî sekizer lira ihtiyaç vardır. Sinop, Diyarbekir Elâziz gibi bazı yerler de takriben böyledir, ~~bu~~ bu yerlerde gıda fiyatları oldukça ucuzdur.

Hapisanede nasıl vakit geçiyor:

Çok kişi olunca, vakit nisbeten kolay geçiyor, sabahleyin kalkmak, jimnastik, okumak, gezmek, oynamak, öğle yemeği, öğleden sonra aynı şekilde okumak, gezmek, oynamak, nihayet akşam yemeği, kapılar kilitlendikten sonra, konuşmak münakaşa ve nihayet yatmak. Nöbetçi olunduguna göre evvela sabah çayını hazırlamak, kısba sobaveya mangal yakmak, öğle yemeğini hazırlamak, yemek vermek, bulaşık yıkamak çamaşır yıkamak, akşam yemeği hazırlamak ve vermek, bulaşık yıkamak.

Bir iki kişi veya tek kişi olunca bütün bu hapisane işleri sıra ile görülünce akşam olur.

Hapisanelerde, sabah yemeği için bir çay ve biraz peynir, öğle yemeği için sıcak bir kap yemek (mesela fasulye, ispanak, patates gibi) arada sırada tatlı ve akşam için de yine böyle bir yemek ihtiyacı vardır, bundan mada gazete, kitap elbise, ayakkabı, çamaşır, meydancı parası, arada sırada hastalık v.s. gibi hallerde de paraya ihtiyaç vardır.

Umumiyetle yakalanma, tevkifane ve hapisanelerin psikolojik tesirleri.

7-Poliste; yorulmak, heyecanlı bulunmak, dayak ve tazyikin tesiri ile ürkmek, dönmek veya satılmak (en ziyade dönenler veya satılanlar bu devrede dönüyor veya satılıyorlar)

2- Tevkifanede: Her zaman beraet etmek veya mahkûm edilmek belirsiz olduğu için dahimi bir heyecan ve iç sıkıntısı, müvakkat hissetmek.

3- Hapisanede: İlk sene sükûnet, itidal, ikinci ve müteakip senelerde âsap bozulmaya başlıyor, sık sık uykusuzluk, hırçınlık ve asabiyet arazi görülmiye başlıyor Her üç halde de insana tesir eden sebepler:

Poliste: Dayak, işkence, küfür, başkalarının itirafları, yeni yeni şeylerin ve arkadaşların ele geçmeleri, uykusuzluk, gıdasızlık v.s.

Tevkifanede ve hapisanede: Sarih olarak mahkûmiyet miktarının belli olmayışı

5
85

beraet veya mahkûmiyet her ikisinin de muhtemel bulunuşu, maddî vaziyetin kötülüğü, parasızlık, yaşanacak yerlerin fenalığı, muhtelif tabiatte insanların aynı bir odada bulunuşu, insanın itiyatlarından ayrı kalması, sigara veya içki içenlerin bunları bulamayışı, günlerin jandarma, gardiyan, Müddei umumilerin tahakkümleri altında cereyanı, vakitli vakitsiz hapisane cezaları, yeni yeni davalar ve cezalar, müzik ve kadın noksanı, hiç bir taraftan haber alamamak, mahkûmiyet müddeti uzadıkça hariçten görülen alakanın muntazaman eksilişi ve nihayet insanın sihatçe yıpranmaya başlaması.

19. I. 1935

Georg

P. S. : Hapisanelerde, burjuvazi bazan, diğer mahkûmları komünistler aleyhine kışkırtıyor ve onları komünistlerle karzaya sevk ediyor, neticesinde komünistleri hapisane disiplinini bozdular diye müfessitlere kapayıp ayaklarına zincir takıyor. Bu hal Egecik Diyarlıkir hapisanelerinde ve 1932. de İstanbul terkihanesinde olmuştur. 20. I. 1935

Georg

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARŞİVİ
TÜSTAV

13 / 14

Biz 1933 senesi 29/X/tarihine kadar Ankara hapisanesinde muhtelif cezalara mahkûm edilmiş on üç komünisttik.29/Birinci teğrinde on bir arkadaşımız af lanunundan istifade ederek çıktılar,biz ozaman iki kişi kaldık.

Arkadaşlarımız çıkınca,bize küçük bir koğuşta yer verdiler,arkadaşlarımız giderken kommün'den bize 29 lira kadar bir para kalmıştı bu para ile bir buçuk ay kadar geçindik,bundan sonra ilk defa M O P R'dan 15/12/933 tarihlerinde on beş lira aldık,15/I/934:te yine on beş lira,20/II/934.te yirmi lira ve on beş lira 30/III/1934 tarihlerinde ve yirmi lirada 3/V/1934.te aldık hepsi 95 lira kadar eder.Buna elimizdeki 29.lirayı da eklersek 124 lira eder ki ~~takriben~~ 7.ayda 124 lira takriben her ay için adam başına 8'5 lira tutar vasatî bir hesapla adam başına günde 28 kuruş kadar eder.

Bizim aşağı ihtiyaçlarımız,günde bir gazete,bulaşık çamaşır ve yıkanmak için sabun,kömür ve gaz (yemek pişirmek için) gıda maddeleri,traş,ufak tefek masraflar(mektup,kâğıt,v.s.)sigara (bir kişi için)mezdancı parası olmak üzere günde adam başına en aşağı 40.kuruş kadar tutuyordu,bu ise ayda iki kişi için 24.lira icabettiriyordu,tabii bu parayı elde edemeyince ihtiyaçlarımızı mümkün mertebe kısıyorduk.

Bir günlük takribî masraf:

<u>Kuruş:</u>	<u>C i n s i</u>
10	Sabah için,çay,zeytin,kömür.
25	Öğle; Yemek ve kömür.
20	Akşam; Kömür ve yemek.
5	Gazete
5	Bulaşık,çamaşır ve yıkanmak için sabun
15	Sigara,mezdancı,traş,mektup v.s.
80	iki kişi için bir günlük vasatî masraf

Hapisanede aftan sonra geçirdiğim altı buçuk ay zarfında iki kişi takriben bu şekilde geçindik,Hasan Ali ve benim ailelerimiz olmadığı için biraz maddî sıkıntı çektik,çünkü bu en aşağı masrafı zor tedarik ediyorduk.

Hapisanede vakitlerimizi takriben şöyle geçiriyorduk:

Gündelik program:

<u>S a a t</u>	
6 - 7	Kalkmak,yıkanmak
7 - 8	Jimnastik,ve çay hazırlığı (bazan paramız olmazsa çayı kaldırıyor duk)
8 - 9	Çay,gazete okumak.
9 - 12	Yemek hazırlığı,arada gezmek,oyynamak,okumak,çaşıruları tamir v.s.
12 - 13	Öğle yemeği,bulaşık,istirahat.
13 - 17	Bağçede gezmek,okumak,tavla oynamak,çamaşır yıkamak,v.s.işler.
17 - 19	Akşam yemeği hazırlamak,gazete veya kitap okumak.
19 - 20	Akşam yemeği,bulaşık yıkamak.
20 - 21	Konuşmak veya okumak.
21 - 6	Y a t m a k .

29/X/1933 tarihinden 13/V/1934 tarihine kadar Ankara hapisanesinde Hasan Ali ile yukarıda göstermiye çalıştığım gibi yaşadık,bazan sigarayı bazan da diğer ihtiyaçlarımızı keserek yaşadığımız halde benim salındığım 13/V.de 12. lira kadar bakkala borcumuz vardı elimizde ise yalnız beş diramız bulunuyordu bu parayıda ben aldım,bundan mada hapisaneden biri on lira verdi 12.lira tren ücreti vermek suretiyle cebimde üç lira ile İstanbula inebildim.

Bundan sonra Hasan Aliye 2/VI/934 tarihlerinde 30.lira gönderdik ~~XXXX~~ bundan sonra tam üç ay onpara gönderemedik,30/VII/934.te on lira ve 29/IX/34. de on lira 20/X/934 te on lira ve Teşrini sani sonlarında 20 lira gönderdik Benim çıkışımdan sonra İstanbuldan hareketim tarihine kadar geçen yedi ay zarfında Hasan Aliye 80.lira kadar yollıyabildik,bunun 12.lirasını benim zamanımdan kalan borca çıkarırsak ayda vasatî 10.lira kadar tutarki Ankara için bu çok azdır.

Yine bu zamanlarda Eylül ayı içinde Aydında tevkif edilen Komsomollara iki defa onar lira yollaya bildik.

20/I/1935

Georg

TÜRKİYE SOSYAL TÜSTAV TARAHI ARASTIRMA VAKFI

РЦХУДНУ

р. 495,

оп. 11,

г. 373,

л. 13.

Без права публикации

Приним. в.

14.08.92.

TÜRKİYE SOSYAL TÜSTAV
TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

РЦХИДНИ

р. 495,

оп. 11,

г. 373,

л. 1

Без права тиражирования

РММММВ.

14.08.92.

О П И С Ь

материалов по Турции.

№№ пп	Дата и № документа	С о д е р ж а н и е	№ № листов
1.	1935	Резолюция.	49-55
2.	1935	7-й Конгресс Коминтерна и КП Турции	59-61
3.	1935	Схема доклада КП Турции	62-63
4.	1935	Протокол Загранбюро на турецком языке	72-78
5.	1935	Материал на турецком яз.-1л.	83
6.	1935	Приветствие к 7-му Конгрессу	84
7.	1935	Информация об арестах в Турции	85-88
8.	1935	Проект аграрной программы	90-98
9.	1935	Письмо в КП Турции	113-121
10.	1935	Программа турецкого комсомола	122-130
11.	1935	Доклад	174-176
12.	1935	Тезисы по борьбе против войны в Абиссинии	177-183
13.	1935	Эфиопия под угрозой империалисти- ческой агрессии	202-219